

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ETNOLOGIJU I KULTURNU ANTROPOLOGIJU

Ileana Kurtović

**KOMPARATIVNA ANALIZA (RE)PREZENTACIJE SPORTA U
SPORTSKIM MUZEJIMA**

Diplomski rad

Mentor: dr. sc. Goran Pavel Šantek, izv. prof.

Zagreb, lipanj 2017.

Izjava o autorstvu

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad Komparativna analiza (re)prezentacije sporta u sportskim muzejima izradila potpuno samostalno uz stručno vodstvo mentora dr.sc. Gorana Pavela Šanteka. Svi podaci navedeni u radu su istiniti i prikupljeni u skladu s etičkim standardom struke. Rad je pisan u duhu dobre akademske prakse koja izričito podržava nepovredivost autorskog prava te ispravno citiranje i referenciranje radova drugih autora.

(Potpis studentice)

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Muzej.....	3
2.1. Sportski muzeji.....	4
3. Muzejska komunikacija.....	5
3.1. Muzejska izložba	5
3.2. Muzejsko vodstvo	6
4. Sport	6
4.1. Sport kao baština	7
5. Hrvatski športski muzej.....	8
6. Metodologija	9
7. Rezultati istraživanja	10
8. Rasprava	21
9. Zaključak.....	24
10. Prilozi	25
10.1. Slike.....	25
10.2. Popis kazivačica	31
11. Literatura	32
12. Sažetak	34
13. Abstract	34

1. Uvod

Za temu diplomskog rada odabrala sam proučavati način na koji se sport prezentira u sportskim muzejima na primjeru Hrvatskog športskog muzeja u Zagrebu. Istraživanje je trebalo biti provedeno na više muzeja, međutim Hrvatski športski muzej je jedini muzej sporta u Hrvatskoj koji na nacionalnoj razini prikuplja i bavi se istraživanjem sporta.

Sport kao važan dio globalne kulture, sve više pronalazi svoje mjesto u muzejima. Vlastitim iskustvom posjeta različitim muzejima u svijetu i u Hrvatskoj, uvidjela sam kako postoji određena razlika prilikom izrade stalnog postava i prezentacije predmeta u muzeju. Shvatila sam kako je to prilično vidljivo prilikom posjeta sportskim muzejima, neki muzeji usmjereni su na prezentiranje sporta kao aktivnosti ili igre, neki prezentiraju simbole pobjede i nacionalna obilježja, dok su neki većinom povijesno orijentirani. Navedene razlike nisu jasno odijeljene, određeni muzeji obuhvaćaju sve od navedenog. Cilj rada jest uvidjeti kako posjetitelji percipiraju sport u kontekstu muzejske institucije te mijenja li se njihova percepcija prije i nakon posjeta muzeju. Istraživačko pitanje na koje želim pronaći odgovor jest na koji način posjetitelji percipiraju Hrvatski športski muzej prije i nakon posjeta muzeju? Koja je uloga muzeja u prezentaciji sporta i mijenja li ona perspektivu samog posjetitelja? Podaci su prikupljeni metodom intervjua i mentalnih mapa prije i nakon posjeta Hrvatskom športskom muzeju. Za potrebe rada četiri kazivačice sudjelovale su u istraživanju. Rad se sastoji od nekoliko poglavlja i potpoglavlja. Početak rada usmjeren je na teoriju muzeja, vrste muzeja, zatim uz stalni postav i muzejsko vodstvo kao oblike muzejske komunikacije. Nakon toga riječ je o sportu kao baštini i teoriji sporta. Zasebno poglavlje odnosi se na Hrvatski športski muzej gdje je iznesena povijest nastanka i razvoj zbirke muzeja. Nakon toga slijedi opis istraživanja, rezultati istraživanja i analiza suodnosa percepcije sporta prije i nakon posjete muzeju. Svrha ovog rada jest doprinijeti razvoju smjernica za izradu stalnih postava sportskih muzeja u svijetu i u Hrvatskoj.

2. Muzej

Prema ICOM¹ međunarodnoj organizaciji muzeja i muzejskih stručnjaka, muzej se definira kao „stalna, neprofitna ustanova u službi društva i njegova razvitka, otvorena javnosti, koja sabire, čuva, istražuje, komunicira i izlaže u cilju proučavanja, izobrazbe i zabave“ (Gob i Drouguet

¹ ICOM- International Council of Museums

2007: 41). Također u definiciji muzeja G.H. Riviere navodi se kako je „muzej stalna neprofitna ustanova u službi društva koja sabire čuva, istražuje, komunicira i izlaže materijalna svjedočanstva o čovjeku i njegovoj okolini radi proučavanja, izobrazbe i zabave“ te prema Društvu engleskih muzeja „muzeji ljudima omogućuju istraživanje zbirke koje su im izvor nadahnuća, znanja i zabave. To su institucije koje u ime društva sakupljaju, čuvaju, i pokazuju javnosti artefakte i uzorke“ (Gob i Drouguet 2007: 39-40). Analizirajući navedene definicije jasno je kako je jedna od osnovnih zadaća muzeja komuniciranje s ciljem predstavljanja zbirke, educiranja ili pak zabave posjetitelja. Prema Maroeviću (1993:199) „komunikacija osobina i vrijednosti predmeta ili cjelina kulturne i prirodne baštine jedan je od temeljnih ciljeva svih djelatnosti koje se bave zaštitom, izučavanjem i posredovanjem kulturne baštine.“ Također Maroević smatra kako se komuniciranjem poruka baštine unosi kulturna baština u svakodnevni život ljudi. Prema njemu izložba je jezgra muzejske komunikacije, iako muzeji koriste i posredne oblike komuniciranja poput kataloga i drugih medija.

2.1. Sportski muzeji

Muzeje možemo podijeliti ovisno o različitim karakteristikama i temama koje prezentiraju publici. Sportski muzeji prema Danilovu (Moore, 2012:96) slični su „tradicionalnim povijesno orijentiranim muzejima, s naglaskom na zbirke i izložbe predmeta, memorijabilia, fotografija, filmova i drugih povijesnih materijala koji naglašavaju važne osobe u određenom području.“ Danilov predlaže klasifikaciju sportskih muzeja te prema njemu oni mogu sadržavati više sportova, jedan sport, biti posvećeni jednom sportašu ili sportašici, ili biti posvećeni nekom događaju, primjerice Olimpijske igre. Philipps (usp. Moore, 2012:97) također radi podjelu sportskih muzeja na sljedeće: akademski-formalno društveno financirani muzeji, korporativni - muzeji koje financiraju klubovi, društveni - lokalni muzeji koji pokreću volonteri ili sportski predmeti u određenom okruženju poput kafića, restorana. Cilj sportskih muzeja prema Ramshaw i Gammon (usp.2005: 12) jest ponuditi uvid u način na koji se prošlost odigrala. Izložci u muzeju potaknuti će nostalgичne uspomene za one koji su dovoljno stari da se istih sjećaju, ali neće svi posjetitelji reagirati na isti način. Sportski muzeji će izložiti i zaštititi sportsku baštinu za one posjetitelje koji žele biti informirani, educirani i koji se žele zabaviti.

3. Muzejska komunikacija

3.1. Muzejska izložba

Muzejska izložba jedan je od glavnih načina komunikacije s publikom. Muzeji izložbom predstavljaju predmete stavljajući ih u određeni interpretacijski kontekst. „Jean Davallon određuje izložbu kao sustav koji je nastao raspoređivanjem stvari u prostoru s namjerom da budu dostupne društvenim jedinkama“ (Gob i Drouguet 2007: 102). Maroević (1993:199) smatra kako se „izložbom mnogoznačne poruke koje prenose predmeti baštine priopćuju posjetiteljima kao korisnicima i oni u tom procesu postaju dionicima onih vrijednosti, značenja i spoznaja kojih su svjedoci raznovrsni predmeti ili njihove cjeline izdvojeni u muzeološki kontekst.“ Peter van Mensch opisuje kako je izložba rezultat „procesa selekcije i manipulacije informacijama gdje posjetitelj prihvaća sudove i interpretacije kojima muzej kao medij određuje značenje“(Maroević 1993:199).

„Izložba je u pravilu vezana uz muzej kao instituciju koja raspolaže prostorom, zbirnim fondom i osobljem. Ona je element muzejske politike i slijedi protok vremena i promjene u društvu. Izložba kao stvaralački čin ujedno je i specifičan informacijski sustav u kome se oblikuju i komuniciraju poruke između prošlosti i sadašnjosti, između muzealnog i realnog svijeta. Izložbom u muzeju uspostavljaju se neprekidni komunikacijski procesi između posjetitelja izložbe i onoga što predstavlja izložbu kao informacijski sustav. Posjetitelj koji dolazi na izložbu mora isto tako posjedovati određene osobine poput otvorenosti, izraženog zanimanja, znanja i sposobnosti praćenja izloženog sadržaja, mora imati oblikovano ili barem naznačeno stanovište prema stvarima čije poruke želi konzumirati. Tek nakon toga uspostavlja se veza između izloženih predmeta i izložbe kao skupa predmeta i posjetitelja, da bi konstruiranjem predmeta poruke predmeti i izložba pružili odgovor čovjeku (posjetitelju), koji na temelju toga oblikuje vlastitu informaciju, odnosno niz informacija pomoću kojih formulira količinu i kvalitetu poruke koju je preuzeo s muzejskih predmeta i izložbe kao cjeline, posredstvom tih predmeta“ (Maroević 1993:200-201).

Pri izlaganju je važno da se slijed izložbe odražava u prostoru i da put obilaska pomaže u razumijevanju izložbe. Izložba ima svoj karakterističan jezik sačinjen od verbalnih i neverbalnih elemenata. Predmeti sami po sebi smješteni su tematski ili u nekom drugom

kontekstu prenose poruku. Međutim poruka izložbe ostvaraje se pomoću dodatnih tekstova ili drugih elemenata u službi muzejske edukacije. „Izložak je sve ono što jest ili može biti izloženo, bez obzira na vrstu, bilo da je riječ o originalu ili reprodukciji, dvodimenzionalnoj ili trodimenzionalnoj stvari, umjetničkom ili uporabnom predmetu, kipu, slici, grafici, alatki, stroju, modelu, fotografiji“ (Gob i Drouguet 2007: 104). Obradi izložbe pristupa se na različite načine uzimajući u obzir vrstu posjetitelja. Falk (usp.2006: 151-166) provodi kvalitativno istraživanje muzejskih posjetitelja te otkriva pet tipova posjetitelja koje razlikuje s obzirom na razlog posjeta muzeju. Prema njemu posjetitelj u muzej odlazi zbog druženja, želje za iskustvom, profesionalno, istraživački ili zbog traženja produbljenih iskustava. Istraživači u muzej odlaze s prethodnim interesom za sadržaj, te očekuju kako će pronaći nešto što će ih inspirirati za daljnje učenje. Posjetitelji koji odlaze s ciljem druženja usmjereni su na učenje drugih. Profesionalci su posjetitelji koji osjećaju snažnu sponu između sadržaja koje muzej nudi i vlastitih profesionalnih ili privatnih interesa dok su posjetitelji koji odlaze zbog želje za iskustvom motivirani su percepcijom muzeja kao važne ustanove. Njihovo zadovoljstvo proizlazi iz činjenice da su „došli i vidjeli“. Posjetitelji koji odlaze zbog traženja produbljenih iskustava odlaze kako bi iskusili kontemplativna, spiritualna svojstva muzeja, koja su im primjerice utočište nakon radnog dana.

3.2. Muzejsko vodstvo

Muzejsko vodstvo jest „interpretacija određenog lokaliteta, teme, izložbe. Svaki je obilazak zaseban i rezultat je različitih čimbenika: izložba u užem smislu, osobnost vodiča, značajke posjetiteljske skupine, predviđeno vrijeme za posjet i njegovo odvijanje“ (Gob i Drouguet 2007: 229). Muzejsko vodstvo koristi se često u školskim obilascima, ali i kod posjetitelja koji cijene ljudski kontakt. Vođeni obilazak pruža i novu percepciju izložbe jer se ne oslanja na tekstove izložbe, već vodič stvara vlastiti stil prilikom opisivanja izložbe. Vodič sam odabire izložke o kojima govori, posjetitelji selektivno usmjeravaju pažnju prema predmetima koje je vodič odabrao (usp. Gob i Drouguet 2007: 229).

4. Sport

„Sport je aktivnost slična igri s pravilima, kompetitivnim elementima koja traži neku vrstu ulaganja tjelesne energije“ (Blanchard 1995:37). Roberts, Arth i Bush definiraju igru kao rekreacijsku aktivnost koju karakteriziraju sljedeći parametri: organizirana igra,

kompetitivnost, dvije ili više suprotstavljenih strana, kriteriji koji određuju pobjednika i unaprijed određena pravila (usp. Blanchard 1995:48).

Guilliani (usp. 2008:7) definira sport kroz sljedeće aspekte:

1. strukturiran pravilima i propisima ponašanja, prostornim i vremenskim okvirom, institucionaliziranim upravljanjem
2. usmjeren cilju: s nekim zadatkom, npr. pobjeđivanje
3. kompetitivan: pobjeđuju se protivnici, obaraju se rekordi
4. ludičan: pruža vesela iskustva i potiče uzbuđenje
5. kulturalno situiran: korespondira vrijednostima i odnosima moći u društvu

U sociološkom kontekstu Durkheim ističe „funkciju sporta u promoviranju društvene kohezije i solidarnosti kroz djelomično religiozne rituale“ (Guilliani 2008:11). Sport promovira društveni poredak na dva nivoa: sistemski nivo - kroz veze sporta i drugih institucija i svakodnevni sport - kroz osobne rituale interakcije. „Suvremeni sport uređen je jasnim pravilima koja osiguravaju jednakost među kandidatima, omogućuju maksimiziranje unutarnjih užitaka i opuštanje napetosti pojedinca i sadrže vježbanje fizičkog nasilja“ (Archetti 1998: 92)

U mnogim suvremenim sociološkim i antropološkim analizama „praksa sporta vidljiva je kao učinkovito stanje i buržoaski mehanizam za indoktriniranje mladosti u vrijednosti seksizma, nacionalizma, fanatizma, iracionalno nasilje, kult izvedbe i konkurencije, kult idola i nekritično prihvaćanje središnjih vrijednosti kapitalizma“ (Archetti 1998: 92).

4.1. Sport kao baština

„Sport može predstavljati važnu ostavštinu za pojedince, regije i narode. Obožavatelji se poistovjećuju s prošlošću svog tima, čak i ako ta prošlost ne postoji u njihovom sjećanju, dok drugi vide sport kao kontinuitet nacionalnog, regionalnog ili osobnog naslijeđa i identiteta“ (Ramshaw i Gammon 2005: 5). Baština traži pamćenje, oživljavanje, podučavanje – ali i kreiranje - osobnih i kolektivnih ostavština ljudi. Svrha baštine često je slaviti postignuća, hrabrost i snagu onih koji su postojali u prošlosti. Takvi prikazi i interpretacije postižu se različitim izvorima, a oni uključuju: povijest, nostalgiju, pamćenje, mit i tradiciju. Međutim, dok je baština često izvor ponosa i proslave, ona može širiti i pogrešne prikaze o prošlim ljudima i događajima (usp. Ramshaw i Gammon 2005: 3). Sport je snažni poticatelj nostalgije i predstavlja sjećanje na istaknute životne markere. Za mnoge je sport „tada“ predstavljao način na koji je igra trebala biti igrana. Opadanje sadašnjosti nije novo jer svaka generacija podupire rekonstruiranu prošlost. Važno je naglasiti kako ipak sportski marketing podupire tu ideju

nudeći robu koja uzvisuje prošlost, poput sličica, dvorana slave i sportskih muzeja (usp. Fairley i Gammon 2005: 5). „Sport odražava baštinu koja se dogodila na igralištu, artikulirajući postignuća sportaša, timova i događaja koji idu izvan domene sporta i postaju dio neke veće povijesti“ (Ramshaw i Gammon 2005: 5). Ramshaw i Gammon (usp.2005: 5-8) razdvajaju baštinu sporta i sport kao baštinu. Baština sporta prema njima jest slavljenje postignuća unutar sporta i stvaranje narativa unutar sporta, dok sport kao baština nadilazi sam sport. Oni u svom radu navode četiri kategorije sporta kao baštine, a to su:

1. Opipljiva nepokretna baština - odnosi se na mjesta koja su bila važna za sport, poput stadiona koji su bili domaćini poznatih događaja, sportaša i timova.
2. Opipljiva pokretna baština- odnosi se na objekte sporta i opipljiva iskustva koja ne moraju biti na mjestu posebnog sportskog događaja. To su najčešće predmeti u sportskim muzejima ili dvoranama slave.
3. Nematerijalna baština - odnosi se na obrede, tradicije, pjevanje, memorije i druge oblike nematerijalne baštine povezane sa sportom.
4. Dobra i usluge - reprodukcija sportskih proizvoda osobito retro odjeće povezane s nekim prošlim iskustvima.

5. Hrvatski športski muzej

Ideja za osnivanjem Hrvatskog športskog muzeja potječe od oca hrvatskog sporta Franje Bučara. Međutim, osnivanje muzeja potiču šezdesetih godina članovi Komisije za povijest sporta pri Savezu za fizičku kulturu Hrvatske. Godine 1977. otvoren je za javnost Muzej fizičke kulture Hrvatske. Od 1988. godine muzej djeluje na adresi Ilica 7, a od 1998. godine na adresi Ilica 13. Od 1990. godine muzej mijenja naziv u Hrvatski športski muzej te je od 23. listopada 2003. godine registriran kao muzejska ustanova. Danas je on jedini muzej sporta koji na nacionalnoj razini prikuplja i bavi se istraživanjem povijesti sporta i njene prezentacije (usp. Franulić et al. 2010; Jajčević 1995).

„Hrvatski športski muzej u Zagrebu institucija je koja sustavno skuplja, obrađuje i čuva građu vezanu za tjelesno vježbanje i sport. Riječ je o specijaliziranoj muzejskoj ustanovi s državnim djelokrugom, tematski vezanoj za povijest i razvoj sporta i fizičke kulture na cijelom području Hrvatske, što ga čini jedinstvenim muzejom te vrste u zemlji.“ (Franulić et al. 2010:138)

Fundus Hrvatskog športskog muzeja sastoji se od ukupno devet muzejskih zbirki, dvije dokumentacijske zbirke i knjižnice. Muzejske zbirke su: zbirka medalja i značaka, zbirka zastavica i drugih tekstilnih predmeta, zbirka opreme i rekvizita, zbirka velikih predmeta, zbirka diploma i plakata, zbirka fotografija, zbirka tiskovina kataloga i kalendara, zbirka biografija i drugih INDOK podataka i zbirka arhivskih fondova.

„Muzej kontinuirano prikuplja građu otkupom, donacijama i terenskim radom. Građa se pretežito prikuplja otkupima od vlasnika (sportaša i njihovih obitelji) te od antikvara i ostalih osoba. Osim pojedinačnih predmeta, otkupljuju se i ostavštine. Muzej često dobiva ponude za otkup ili donaciju građe jer ima velik ugled među sportskim djelatnicima. Pri posjetu potencijalnom donatoru ili prodavatelju građe (sportašu) izrađuje se fotografska dokumentacija, tako da i pri izostanku realizacije muzej ima barem opći uvid u građu na terenu. Rad na terenu obuhvaća obilazak sportaša i drugih sportskih djelatnika te njihovih obitelji i nasljednika u njihovim domovima, obilazak klubova, saveza i društava, obilazak i snimanje sportskih terena te praćenje promjena na njima.“ (Franulić et al. 2010:139)

Hrvatski športski muzej trenutno je u procesu izrade novog stalnog postava koji se sastoji od pet prostorija. U prvoj prostoriji prikazani su počeci hrvatskog sporta s naglaskom na Franju Bučara i Hrvatski sokol. U sljedećoj prostoriji nalaze se predmeti i informacije vezane uz prva tri sporta u Hrvatskoj a to su: mačevanje, biciklizam i streljaštvo. Treća prostorija po svom obujmu je najveća, obuhvaća prikaz predmeta sportova poput nogometa, tenisa, atletike po redoslijedu nastanka. U četvrtoj prostoriji nalazi se plivanje, planinarenje, skijanje, veslanje i klizanje. Peta posljednja prostorija predstavlja Olimpijske igre, artefakte, medalje, postere i simbole koje vežemo uz iste.

6. Metodologija

U radu se istražuje na koji način posjetitelji percipiraju Hrvatski športski muzej, prije i nakon posjeta muzeju. Cilj je otkriti događa li se promjena percepcije i otkriti koju sliku o sportu šalje Hrvatski športski muzej. U istraživanju koje je provedeno tijekom ožujka sudjelovale su četiri kazivačice u dobi od 25-28 godina, tri studentice i jedna zaposlena osoba sa završenim ekonomski fakultetom. Tri kazivačice studentice su društveno-humanističkih znanosti i nikada nisu bile u Hrvatskom športskom muzeju. Kazivačica koja je završila ekonomski fakultet i radi,

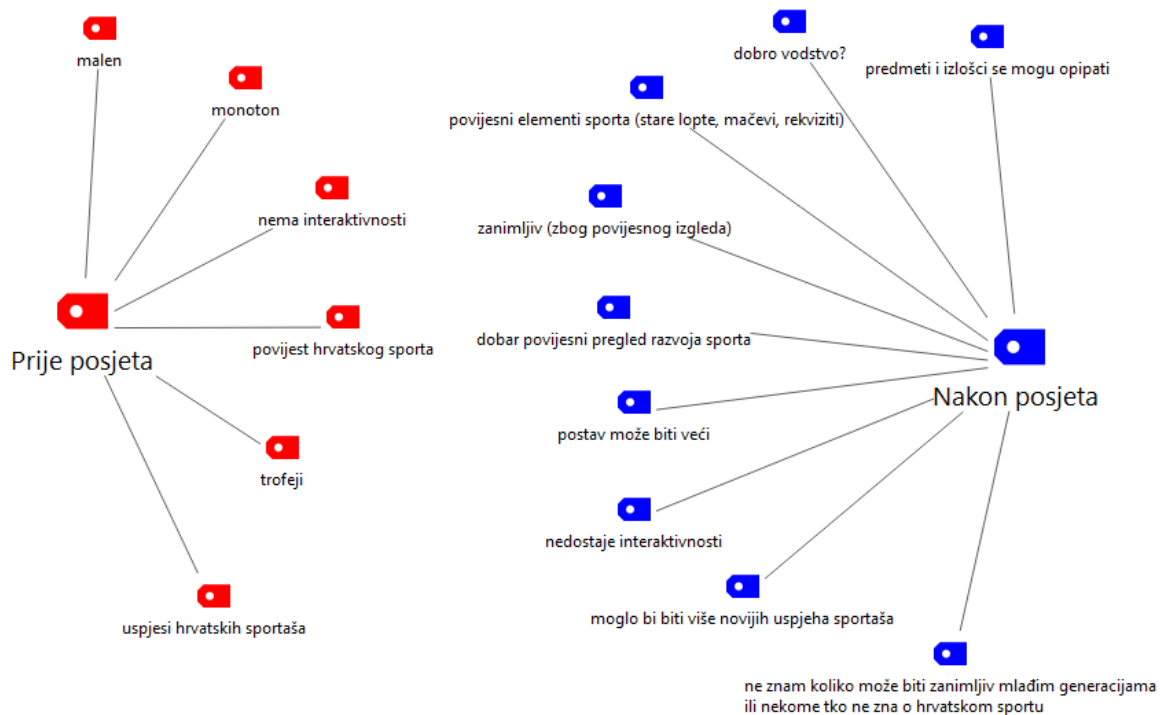
također nikada nije bila u Hrvatskom športskom muzeju, ali imala je iskustvo posjeta sportskom muzeju u Švedskoj. U istraživanju se poštivala istraživačka etika te su zbog zaštite osobnih podataka imena kazivačica promijenjena u imena koje su same odabrale, Aurora, Magda, Ružica i Josipa. Istraživanje je provedeno 28.03.2017. godine s Aurorom i Ružicom, 30.03.2017. godine s Magdom i Josipom. Istraživanje je provedeno kvalitativnom metodologijom uz pomoć metode mentalnih mapa i metode intervjua. Istraživanje je provedeno u dva dijela, prije i nakon posjeta Hrvatskom športskom muzeju. Kazivačice su prije odlaska u muzej dobile papir s ispisanim središnjim pojmom Hrvatski športski muzej uokolo kojeg su pisale asocijacije. Nakon posjeta muzeju kazivačice su opet dobile prazan papir s ispisanim središnjim pojmom Hrvatski športski muzej i opet su trebale napisati asocijacije. Važno je naglasiti, kako je muzejsko vodstvo bilo nužno prilikom posjeta muzeju, muzej u vrijeme istraživanja nije bio otvoren javnosti i stalni postav muzeja nije u potpunosti dovršen. Naime, svi predmeti u muzeju su većinom postavljeni, ali muzejski tekstovi kao dio izložbe su izostali.

7. Rezultati istraživanja

Rezultati istraživanja predstavljani su stavljanjem u suodnos pojmova prije i nakon posjeta muzeju koje su kazivačice ispisale kao asocijacije na središnji pojam Hrvatski športski muzej. Crvenom bojom označene su asocijacije prije posjeta, a plavom bojom označene su asocijacije nakon posjeta muzeju. Posjetiteljice su prilikom dubinskog intervjua opisale značenje svakog pojedinog pojma na svojim mentalnim mapama. Rezultati svakog pojedinog intervjua opisani su u ovom poglavlju.

Magda se u asocicijama prije posjeta muzeju referira na ideju imaginarnog izgleda muzeja, naglašavajući kako smatra da će prostor biti malen i monoton. Ona opisuje: „...monoton zato što sve to što je u muzeju izloženo pretpostavljam da nije pretjerano kreativno izloženo, nego jednostavno samo poslagano uz opise pojedinog izložka“ (Magda, 30.03.2017.). Za svoju ideju kreativnog izlaganja ona navodi: „...da uz te eksponate i njihov opis ide još nešto što je specifično za taj sport, primjerice uz trofej iz košarke da postoji nekakva snimka tog meča ili tako nešto“ (Magda, 30.03.2017.). U svojoj mentalnoj mapi Magda navodi kako u muzeju nema interaktivnosti i da su „jednostavno samo izložci koji su takvi kakvi jesu“ (Magda, 30.03.2017.). Magda pretpostavlja kako će u muzeju pronaći trofeje “u različitim sportskim disciplinama i nekakav pregled povijesnog razvoja športa u Hrvatskoj“ (Magda, 30.03.2017.). Ona naglašava kako će se muzej sastojati od dva dijela, u prvom će biti povijest hrvatskog

sporta, a u drugom trofeji. Pretpostavlja kako će pregled sporta biti kronološki određen prema kategoriji sporta. Predmeti će u tom slučaju biti smješteni na zidovima, popraćeni vremenskom lentom i fotografijama.

Mentalna mapa 1. Magda prije i nakon posjeta

Nakon posjeta Magda se referira na izgled i dojam koji muzej ostavlja. Napominje kako joj je muzej zanimljiv zbog povijesnog izgleda, ali mu nedostaje interaktivnosti. Za povijesni izgled navodi: „...stari rekviziti neki artefakti, to mi je bilo jako zanimljivo, a to meni inače samo osobno jer meni su te stare stvari zanimljive za vidjeti negdje i kad su tako lijepo izložene...“ (Magda, 30.03.2017.). Magda navodi kako sam postav muzeja može biti veći i kako joj nedostaju neki sportovi, „ali me čudi da zapravo nema većeg postava i malo veće raznolikosti, gdje je vaterpolo, gdje su neki drugi sportovi? Ima jako puno sportskih disciplina“ (Magda, 30.03.2017.). U mentalnoj mapi napominje kako ne zna koliko muzej može biti zanimljiv mlađim generacijama ili nekome tko nije upoznat s hrvatskim sportom. Smatra kako bi se publika mogla više animirati, i kako stranci ali i ljudi koji posjećuju muzej, znaju više o hrvatskom sportu kroz lik Janice Kostelić i Gorana Ivaniševića nego kroz ono što je predstavljeno u muzeju. „Nedostaje više uspješnih sportaša sadašnjice šta je zapravo današnjem prosječnom čovjeku važniji sastav sportskog muzeja nego povijest samog sporta“ (Magda, 30.03.2017.)

„...fokusirana izložba na pregled razvoja hrvatskog sporta i njegove povijesti smatram da netko tko je mlad, mlada djeca ne mogu shvaćati važnost toga da je neki sport izmišljen u 19. stoljeću i početkom 20., prvo nisu se rodili ne mogu se nekako relate na cilo to razdoblje i zašto je to bilo važno ili zašto je Hrvatski sokol bio važan u vrijeme Austro-Ugarske i slično“ (Magda, 30.03.2017.).

„...Ljudi se mogu nekako spojiti s nečim za šta su već čuli nego s nečim što ne znaju i što im u prvi čas neće biti zanimljivo, pogotovo ako očekujemo neku prosječnu zainteresiranu publiku za sportski muzej, očigledno ako netko dođe posjetiti muzej to će biti zato što ih zanima iz nekog razloga, ali kad dođu tamo ne znam koliko im može biti zanimljivo to da oni vide baš taj povijesni pregled sporta što je meni osobno bilo zanimljivo, ne znam koliko njima to može biti zanimljivo ako oni znaju da su na Olimpijskim igrama pobijedili jedriličari, pobijedio je ovaj onaj, a o njima ima samo jedan mali plakat, po meni bi trebalo biti nešto, što je ono malo zvučnije, malo zabavnije“ (Magda, 30.03.2017.).

Magdu Hrvatski sportski muzej asocira na predmete i izložke koje može opipati. Navedenu informaciju je saznala vodstvom, međutim o samostalnom obilasku tvrdi: „mislila bih da ih ne mogu opipati ali pretpostavljam da ako bi bila neka napomena da se slobodno može opipati, da bi opipala neki od tih predmeta“ (Magda, 30.03.2017.). Muzejsko vodstvo je promijenilo i utjecalo na njenu percepciju muzeja. Smatra kako je vodstvo učinilo njezin boravak u muzeju zanimljivim u protivnom u muzeju bi provela puno manje vremena.

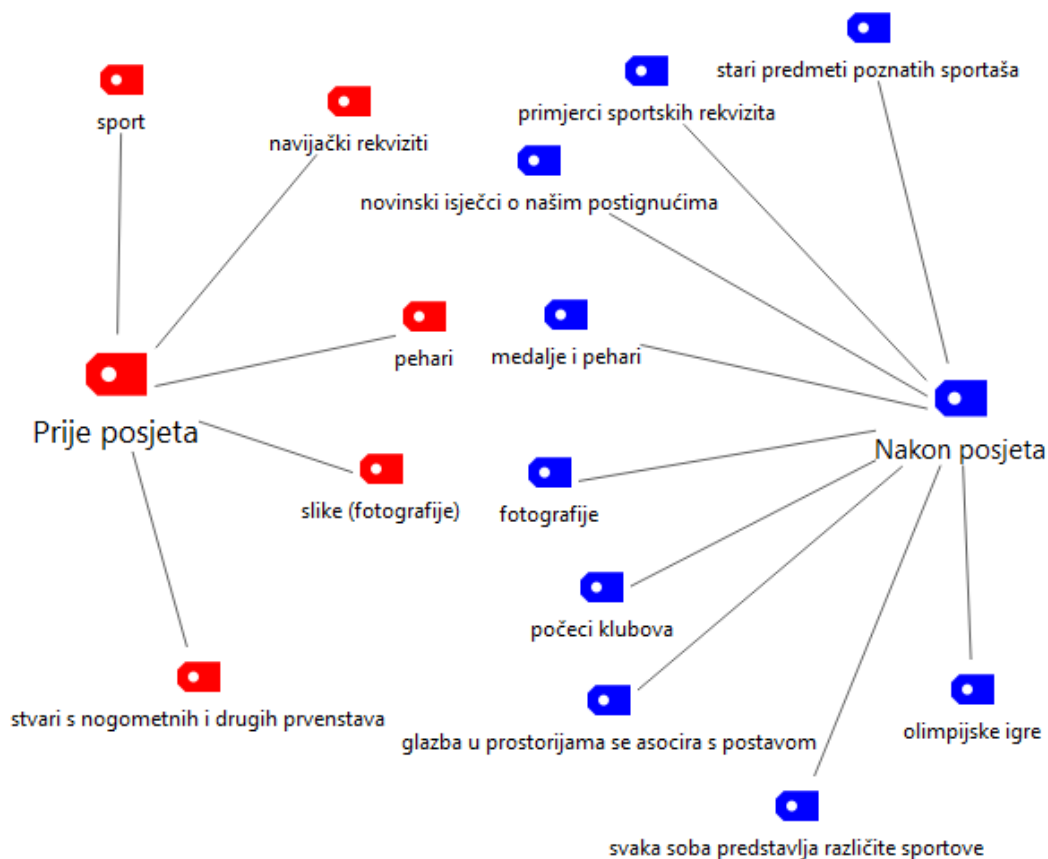
„meni je to bilo možda jedan od interesantnijih dijelova muzeja jer možda da sam išla kroz muzej sama, vrijeme koje bi provela u muzeju bi bilo 5-10 minuta gdje bi vidila što je izloženo na zidu, te bi išla dalje, a ona je ipak malo neku priču, tako da smatram da ovaj muzej može biti dobar uz neko stručno vodstvo uvijek... Zapravo smatram da je vodstvo, pogotovo od stručne osobe koja je možda emotivno vezana za taj muzej, može značajno utjecati na osobu koja posjećuje muzej i moram priznati da je relativno utjecala na mene. Ali to smatram da je dobra stvar jer baš taj ljudski faktor može poboljšati sadržaj tog muzeja. Pretpostavljam da gospođa zna i druge strane jezike i da bi baš nekome, što sam ja rekla da može biti minus nekome tko ne zna Hrvatsku ili hrvatski sport, mogla bi približiti to ali ja smatram da je to u svakom muzeju moram priznati da

većina muzeja gdje posjećujem, kad posjećujem sama često ću ignorirati neke stvari koje neću ignorirati na stručnom vodstvu, osim ako nije riječ o nekoj jako poznatoj izložbi gdje zapravo samo eksponati govore za sebe“ (Magda, 30.03.2017.).

Magda u mentalnoj mapi ističe nedostatak interaktivnosti, referirajući se na sport. Ona smatra kako je sport u svojoj srži nekakva „vrsta aktivnosti i on te zapravo potiče na kretanju na nekakav rad na nešto i čim imaš fizičku aktivnost zapravo zabavnije je sve, i mene čudi da muzej hrvatskog športa nema nešto što bi poticalo posjetitelje na nekakvu aktivnost.“ (Magda, 30.03.2017.)

Prije posjeta Magda se referira na izgled muzeja, organizaciju postava, tematsku cjelinu i predmete koje očekuje vidjeti. Nakon posjeta Magda komentira organizaciju muzeja, interaktivnost, ali i predmete i povijesni kontekst muzeja. Kroz njen intervju vidljiva je poveznica s nacionalnom povijesti prije i nakon posjeta muzeju, međutim ona ipak smatra kako je sport aktivnost i kako bi muzej trebao osim povijesti pružiti sliku sporta kao aktivnosti.

Aurora pretpostavlja kako će u muzeju pronaći nešto o sportu, što je za nju asocijacija na aktivnost i natjecanje. „Bilo kakva aktivnost timska ili ne, u kojoj se ljudi natječu za prvo drugo treće ili neko drugo mjesto“ (Aurora, 28.03.2017.). Sport, smatra, bit će prezentiran slikama, fotografijama i rekvizitima karakterističnim za određeni sport. Aurora očekuje kako će u muzeju pronaći navijačke rekvizite: „šalovi, farbe za boju, kako se zove ona koja se vrti pa zvoni, uglavnom svi ti kojima se zviždi, zviždaljke, nešto što navijači su poznati po tome“ (Aurora, 28.03.2017.). Ona Hrvatski športski muzej povezuje većinom uz natjecanje, prikaz 1998. godine i vatrenih te trofeje. Smatra kako je važno što je Hrvatska tada osvojila treće mjesto u svijetu i naglašava važnost svjetskih odličja naspram odličja osvojenih u Hrvatskoj. Očekuje vidjeti „pehare iz Jugoslavije od prijašnjih vremena koji više klubovi ne postoje ili su se klubovi raspali pa onda nemaju gdje ti pehari stajat“ (Aurora, 28.03.2017.). Artefakte koje bi mogla pronaći u muzeju za nju su posebne lopte: „znači lopte s nogometnih prvenstava ili s rukometnih prvenstava koje su se baš koristile te godine u tom prvenstvu to se neće kasnije koristiti“ (Aurora, 28.03.2017.). Smatra kako će u muzeju biti najviše riječi o nogometu i košarci, kao najvažnijim sportovima. Dokumentacija i fotografija bit će u službi prikaza važnih utakmica.

Mentalna mapa 2. Aurora prije i nakon posjeta

Aurora nakon posjeta Hrvatski športski muzej povezuje s pojmom fotografija, za nju su to fotografije klubova i članova. Također, povezuje sa sportskim rekvizitima: „bile su kopačke za nogomet, bile su klizaljke za klizanje, mačevi za mačevanje, konjić za atletiku, znači svaka soba, svaki sport je imao predstavljen svoj rekvizit, to s čim se bavi“ (Aurora, 28.03.2017.). Nadalje, Aurora tumači kako predmete sportaša povezuje s onim sportašima koji su bili poznati i posjedovali su razne predmete koje su ostavljali muzeju. Naglašava važnost mjesta i natjecanja: “Znači sve medalje koji su naši sportaši osvojili, a da su ono prvo, drugo ili treće mjesto su bile izložene i pehari isto“ (Aurora, 28.03.2017.). Sviđa joj se podijeljenost kategorija po sobama, što je u svakoj bilo po nekoliko sportova tematski podijeljeno.

„Svidjeli su mi se ti stari predmeti, znači onaj bicikl ogroman, oni mačevi, sanjke, sanjke su mi bile super, jer su ono jer sanjkanje meni osobno nije neki sport jer nije sport koliko ja znam, to radimo svi i onda su oni stavili te sanjke da se vidi sportska aktivnost zapravo ajmo tak reć, to je nešto što sam radila od svih tih sportova sam se sanjkala, to je bilo tak fora vidit pogotovo jer je imalo volan te sanjke, to mi je bilo najbolje. Olimpijska

soba je isto bila zanimljiva zato jer nije bila samo predmeti već i nove stvari ali predmeti su mi zapravo bili najbolji i očekivala sam puno više novih stvari ovo što sam ti prije rekla, očekivala sam puno više nogometa puno više novih stvari, ono tipa od 90ih nadalje dobro Jugoslaviju isto ali nisam očekivala ovo starije 19. stoljeće.“(Aurora, 28.03.2017.)

Aurora Hrvatski športski muzej povezuje s glazbom u prostorijama koja nadopunjuje postav. Također na muzeju ju asociraju novinski isječci o sportu danas i dokumenti koji su prezentacija prošlosti. Dokumentacija ju ne zanima jer se ne može povezati s istom: „U onim staklenim vitrinama su bili dokumenti stari neki slike mame tate, mislim to je meni osobno bilo dosadno, vitrine nisam gledala koliko sam gledala po zidovima, to mi je bilo zanimljivije.“ (Aurora, 28.03.2017.)

Aurora na muzej asociraju pojmovi vezani uz sport, natjecanja i sportske predmete, nakon posjeta Aurora Hrvatski športski muzej povezuje s natjecanjima i sportskim predmetima. Njezine asocijacije nakon posjeta su slične onima prije posjeta, međutim, Aurora prilikom posjeta muzeju proširuje neke asocijacije. Također, muzej je potiče da promišlja što joj nedostaje i kako bi ona to napravila.

Ružica prije odlaska Hrvatski športski muzej povezuje s „Cibona nekako jedan od simbola Zagreba kao ovaj Medveščak i Dinamo i to sve, i ona priča o Draženu Petroviću... Cibona mi je asocijacija na to mjesto i na tu priču, na jedan od najreprezentativnijih klubova sportskih hrvatskih“ (Ružica, 28.03.2017.). Ružica u svojim asocijacijama naglašava mjesta gdje se odvijaju sportski događaji u Hrvatskoj poput Arene Zagreb i Doma sportova. Lokacije opisuje na sljedeći način: „mjesto na kojem se događa sportski život Hrvatske“ (Ružica, 28.03.2017.). Također, u asocijacijama navodi poznate sportaše i klubove u Hrvatskoj. Očekuje vidjeti biografije sportaša, neke njihove predmete i snimke. Za Janicu Kostelić Ružica navodi:

„Da, pa mislim, ona mi je nekako za muzej, muzej sporta odmah se sjetim najvećih naših zvijezda i po postignućima i po tome koliko ih ljudi vole, Petrović, Janica. Ja očekujem neku dosadnu izložbu, napisana postignuća možda malo biografije, možda neke snimke na tabletima, ipadima, pa vjerojatno će biti i o Sljemenu i kako je Snow queen, vjerojatno je ona utjecala i cijela obitelj da se to nekako organizira i da ljudi vole skijanje

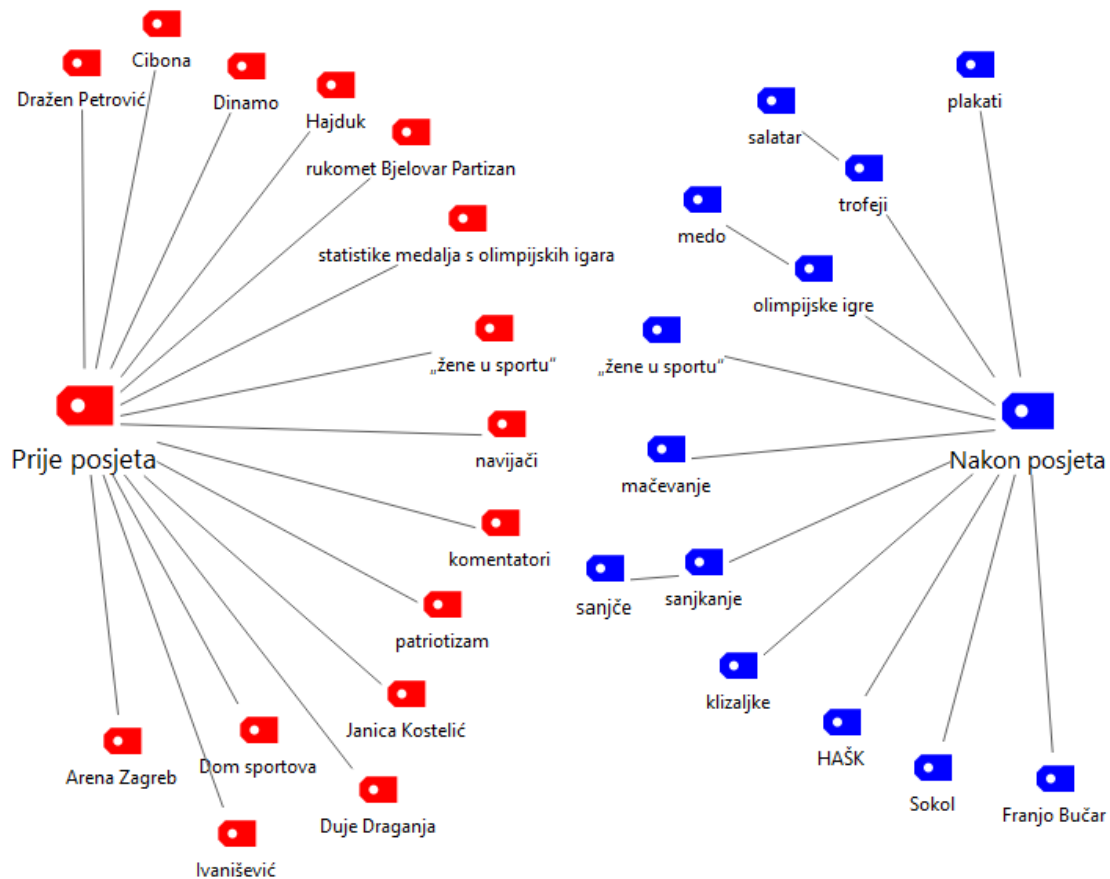
i da prate. Očekujem slike, tekstiće, možda neke predmete, ovo je lopta od ne znam koga loptica od Gorana Ivaniševića, dres od nekog sigurno će biti neki dresovi, ne znam možda zgrušana krv od Dražena Petrovića.“ (Ružica, 28.03.2017.)

Ružica sportski muzej povezuje s patriotizmom, ljubavi prema domovini i navijačima. Ona smatra kako sportski muzej u tom kontekstu nije objektivan i kako bi manje trebao slaviti pojedince, a više sam sport. Direktna asocijacija uz to su joj statistika koja naglašava postignuća, države i osobe.

„Pa ono nabranje koliko je Hrvatska puta pobijedila u ovom kak se plasirala ove godine koje godine je prvi put osvojila ovo, ti neki podaci 20 medalja 1000 golova 100 crvenih kartona, tak nešto, uvijek vidim statistike u tim muzejima i na takvim mjestima možda kod sporta još više, zato što je sam po sebi kompetitivan, traže se postignuća i onda nabranje tih postignuća. Statistike medalja s olimpijskih igara, mislim među svim tim statistikama, prvo sam mislila na bilo kakve statistike i onda sam zaključila da će ih najviše biti s olimpijskih igara, najviše podataka o osvojenim medaljama a ovo drugo isto podaci o osvojenim svjetskim prvenstvima i ovim drugim. Olimpijske igre vidim tu kao neki poseban događaj, još posebniji od tih prvenstava ne znam zašto.“ (Ružica, 28.03.2017.)

Ružica u Hrvatskom sportskom muzeju očekuje vidjeti i komentatore, smatra kako su oni važni za sva sportska događanja kao i njihovi komentari. Pretpostavlja kako bi se prikazom nekih snimki gdje oni komentiraju legendarne utakmice posjetitelji mogli prisjetiti tih sportskih događaja. Smatra kako bi se u muzeju mogao pronaći „poseban kutak ili dio izložbe koji bi bio pod nekim nazivom žene u sportu, kao žene u znanosti, žene u ovom“ (Ružica, 28.03.2017.). Očekuje vidjeti žene zasebno kategorizirane, u odnosu na muškarce, iako smatra kako bi bilo dobro da kutak za žene nije posebno izdvojen od samog postava. U tom kutku nalazile bi se poznate ženske sportašice, ženske reprezentacije i njihove biografije, slike. Očekuje pronaći informacije o navijačima i navijačkim izgredima, te „slike od navijača neke s bakljama, puni stadioni pune dvorane, došlo je milijun ljudi na ovaj događaj“ (Ružica, 28.03.2017.). U svojim asocijacijama Ružica spominje rukometni klub Bjelovar Partizan, jer upravo ona dolazi iz Bjelovara i očekuje kako bi mogla saznati nešto više o klubu iz svog kraja: „postoji klub se zvao Partizan iz Bjelovara i oni su prije bili jako poznati i možda njih stave, rukometni klub,

postigli su nešto, ja sam iz Bjelovara i ne znam svi znaju za taj klub“ (Ružica, 28.03.2017.). Očekuje vidjeti i klubove poput Dinama i Hajduka, međutim tu ističe naglasak na pričanju priče pomoću rivalstva dva kluba: „vjerojatno nešto o Dinamu, ako je o Dinamu mora biti nešto o Hajduku, da se netko ne bi naljutio, vjerojatno će biti neka pričica o nogometu ispričana kroz Dinamo i Hajduk i ta neka rivalstva“ (Ružica, 28.03.2017.).

Mentalna mapa 3. Ružica prije i nakon posjeta

Nakon posjeta Ružica Hrvatski športski muzej povezuje s Franjom Bučarom. Uočava kako je veliki dio fundusa povezan s njim te zaključuje kako je važan za hrvatski sport, međutim nije sigurna zašto je važan i što je točno napravio. Ona također povezuje sport s klubovima HAŠK i Sokol, za koje nije sigurna zašto su važni.

„Pa bili su ovi Hrvatski sokoli isto nisam se sjetila nisam mislila da će muzej bi toliko orijentiran na prošlost, nego nešto više moderno suvremeno, ali ova žena je opet poslije objasnila zašto a i ona mi se čini kao jako povjesničarski usmjerena osoba i da nisam, možda je trebala u najjednostavnijoj jednoj rečenici objasniti te sokole, pa valjda oni

ljudi što su imali sokole pismonoše i vježbali i natjecali se u tome ili nešto. Mislim da je to isto povezano s tim patriotskim početcima sporta.“ (Ružica, 28.03.2017.)

Ružicu na Hrvatski športski muzej asociraju sportovi sanjkanje i mačevanje. „Bilo je puno o mačevanju isto, ja sam više očekivala nogomet košarka i to sve a tu su bili mačevanje sanjkanje, fora mi je bilo što imaju sačuvano odijelo i što slijepe osobe mogu to dirati isto“ (Ružica, 28.03.2017.). Također povezuje muzej i s artefaktima poput trofeja: „bili su izloženi pehari kako sam pretpostavila, puno pehara ali je bila ta neka posuda kao neki mali bazen i dvije patke i ja nisam znala šta je to i onda mi je ovaj gospodin rekao da su nekad bili umjesto pehara ti salatari, da je netko dobio zdjelu za salatu i to mi je bilo smiješno“ (Ružica, 28.03.2017.). Na muzej ju asociraju Olimpijske igre, te navodi baklje, rekvizite i medvjediće koje povezuje s povijesti sporta i socijalističkom Rusijom. Također žene u sportu povezuje s Hrvatskim športskim muzejom:

„Kako sam pretpostavila bila je ona velika slika s nogometašicama, i onda je ona rekla eto žene u sportu inače ih nije bilo puno više pomiješano nego baš ženski nogometni klub, tu su svi muški tu ženski. Imamo i žene u sportu. Pa kao muškarci su i onda posebno, ali tu su i žene, mislim da ih se tako ne tretira jednako, nego kad se posebno ističe ukazuje se kao da je to drugačije, žena u sportu. Problem je što je muzej povijesni a žene se prije nisu toliko bavile sportom, da je više ovog nečeg suvremenog onda bi mogli se jednostavno pomiješati sportašice i sportaše prikazati olimpijsku ekipu koja je sastavljena od žena i muškaraca.“ (Ružica, 28.03.2017.)

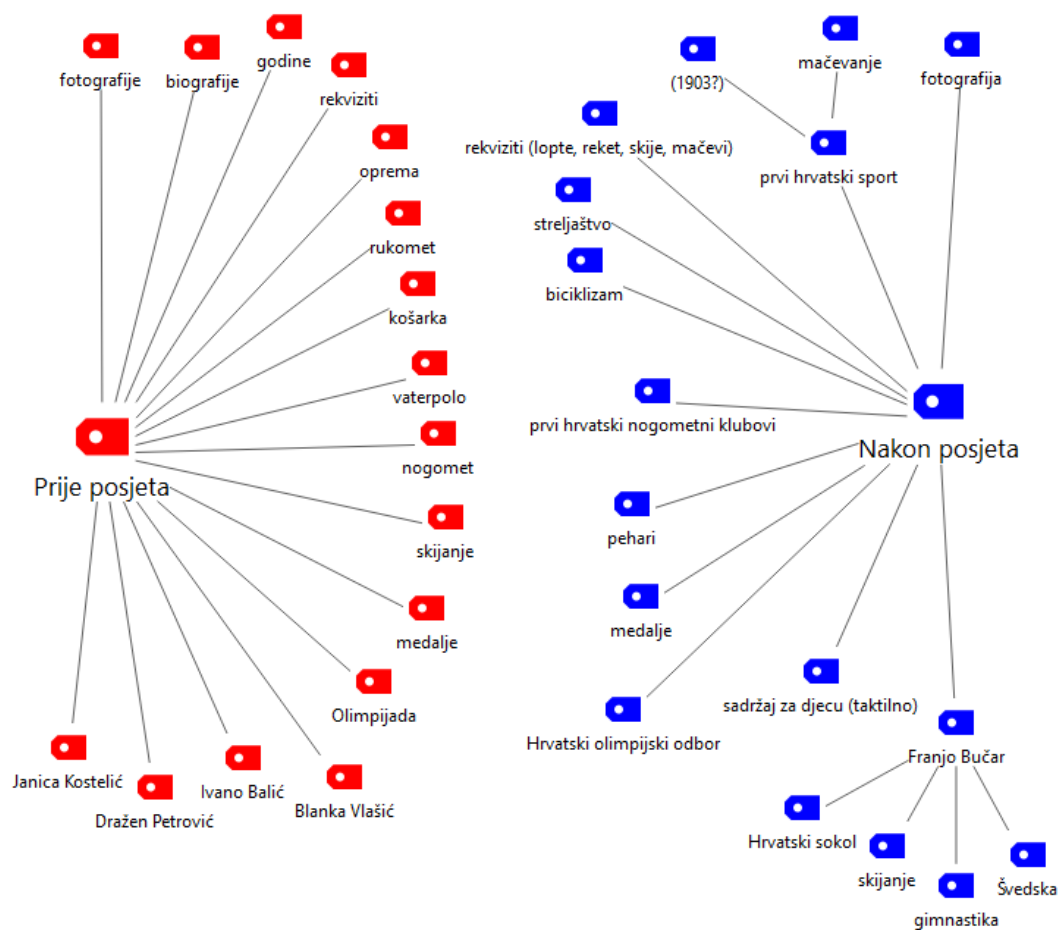
Ružica prije posjeta Hrvatski športski muzej povezuje sa sportskim klubovima, lokacijama gdje se održava sport i poznatim sportskim ličnostima. Njene asocijacije vezane su uz sport posljednjih dvadesetak godina. Nakon posjeta Ružica Hrvatski športski muzej više povezuje uz sportske discipline, klubove i rekvizite, ali i određeni povijesni kontekst.

Josipa prije posjeta Hrvatskom športskom muzeju navodi asocijaciju fotografija. Za nju su to „fotografije s nekih važnih događanja primjerice s dodjele medalja ili nekih važnih utakmica ili samo fotografije tih osoba važnih sportaša, možda fotografije iz djetinjstva“ (Josipa, 30.03.2017.). U muzeju očekuje pronaći biografije o najvažnijim hrvatskim sportašima i najvažnijim postignućima. Za nju to su Blanka Vlašić, Ivano Balić i Dražen Petrović, za Blanku

Vlašić navodi: „ovako zvučno ime iz sporta, pa isto vjerojatno njezine fotografije, biografija, gdje je postigla najbolje rezultate i to, možda o njenim trenerima i to, kad je krenula s koliko godina“ (Josipa, 30.03.2017.). Josipi su asocijacija na sport rekviziti, reketi, lopte i sportska oprema. „Zamišljam neke skije na kojima je skijala Janica Kostelić kada je osvojila zlatnu medalju na Olimpijadi i uz to zamišljam da će biti objašnjenje kada se to desilo i od kad su te skije, ne nužno skije, nešto od toga“ (Josipa, 30.03.2017.). Josipa Hrvatski športski muzej povezuje uz sportove rukomet, košarka, vaterpolo i skijanje. Neke od tih sportova povezuje s vlastitim sudjelovanjima na natjecanjima.

„To možda iz vlastitog iskustva, ali to me prvo asocijalo jer sam bila na Olimpijadi u Ateni 2004. kada su rukometaši osvojili zlatnu medalju a znam da su i kasnije osvajali te zlatne medalje pa mislim da je rukomet dosta bitan za hrvatski sport onda sam tu i napisala Ivana Balića jer je bio proglašen za nekog najboljeg rukometaša, nisam sigurna dal svjetskog ili šta.... Pa vjerojatno po tim nekim dostignućima, kronološki krenuvši od neke prve veće, gdje su osvojili prvu medalju pa do današnjih dana znači s naglaskom na europska i svjetska prvenstva i na olimpijadu.“ (Josipa, 30.03.2017.)

„Godine pa vjerojatno možda će nešto pisati o samom muzeju, ne znam, kada se krenulo s razmišljanjem o stvaranju nekog muzeja sportskog, da li je uopće postojala ustanova prije koja bi mogla zamijeniti taj muzej i kad je počeo funkcionirati muzej, kao godina osnutka.“ (Josipa, 30.03.2017.)

Mentalna mapa 4. Josipa prije i nakon posjeta

Nakon posjeta Josipa Hrvatski športski muzej povezuje s pojmom Hrvatski sokol. „Pa nisam sigurna koja je definicija Hrvatskog sokola, ali mislim da je to neka udruga koja je u svakom slučaju promovirala razvoj tjelovježbe sporta, kulture tako je kustosica to objašnjavala“ (Josipa, 30.03.2017.). Prilikom posjeta saznala je sebi zanimljivu informaciju kako je prvi hrvatski sport mačevanje, i kako je 1903. osnovan prvi hrvatski mačevalački klub. „Pa tamo kod povijesti sporta, pregled istaknula je kustosica ta 3 sporta: mačevanje, streljaštvo i biciklizam kao među prvim sportovima koji su se javili kod nas“ (Josipa, 30.03.2017.). Josipa opisuje kako se kroz cijeli postav nalaze fotografije individualnih sportaša ili momčadi i pehari i medalje, od čega je zapamtila pehar vezan uz plivanje. U muzeju su predstavljeni prvi hrvatski nogometni klubovi.

„Prvi hrvatski nogometni klubovi, e to je kustosica navodila, početkom 20. stoljeća da su valjda nastali ti klubovi i da se smatra da je u Zagrebu, al očito nije u Zagrebu, ali znam da je spominjala te prve hrvatske nogometne klubove, ne to je za Hajduk govorila

da je 1911. nastao ja mislim, ali prije Hajduka su bili u Zagrebu neki drugi, to se sjećam.“
(Josipa, 30.03.2017.)

Josipa u mentalnoj mapi navodi sadržaje za djecu, koji se za nju odnose na taktilnost. „Kroz muzej su postavljeni ti neki rekviziti poput lopte, pa ono različite lopte za ragbi, za nogomet za košarku, tako da djeca mogu vidjeti i opipati te lopte, sve je u muzeju postavljeno tako da se može dirati.“ (Josipa, 30.03.2017.)

Josipa prije posjeta Hrvatski športski muzej povezuje s poznatim sportskim ličnostima posljednjih dvadesetak godina, sportovima i medaljama. Za nju asocijacije prije posjeta vezane su uz vlastita iskustva sudjelovanja na važnim sportskim natjecateljskim događanjima. Nakon posjeta Hrvatski športski muzej povezuje sa sportovima, rekvizitima, međutim u drugom vremenskom razdoblju.

8. Rasprava

U ovom poglavlju riječ je nešto više o ulozi muzeja u prezentaciji sporta, sportu kao aktivnosti, sportu kao povijesnom, nacionalnom ili pak natjecateljskom identitetu. Za Magdu muzej predstavlja sport „kao vrijedan dio hrvatskog društva, tako mi se čini jer svakako sve to što je izloženo, vidi se da je izloženo s pažnjom i da je to istaknuto, i da je uložen trud u nekakav dizajn svega toga i da je to ovako lijepo uređeno.“ (Magda nakon posjeta, 30.03.2017.). Magda u svom intervjuu povezuje sport s hrvatskim društvom pri čemu vidimo izgradnju nacionalnih identiteta. Ružica smatra kako veliki naglasak u sportu ima patriotizam i ljubav prema domovini. Ona prije posjeta pretpostavlja kako će pronaći domoljubnu notu Hrvatskog športskog muzeja, što se i nakon posjeta ostvarilo. Archetti opisujući sport navodi kako je jedna od uloga sporta jačanje nacionalizma, što kazivačice Magda i Ružica spominju u svojim intervjuima.

„Pa uvijek vežem uz sport i navijače ne znam patriotizam, mislim da ljudi idu gledat utakmice i da to sve podržavaju zbog neke ljubavi prema domovini u biti, ida mislim da bi i muzej bio u tom kontekstu, da bi se malo vrtio oko nekog domoljublja da nije čisto objektivn, nego kao "Naše zvijezde" svi ih volimo i to.“ (Ružica prije posjeta, 30.03.2017.)

„Oni vjerojatno žele osvijestiti važnost općenito sporta u Hrvatskoj, tj povijesti sporta u Hrvatskoj. Drago mi je da nisu prezentirani samo popularni sportovi poput nogometa, košarke ili rukometa, već su i drugi manje popularni sportovi zastupljeni. Nogomet nije jedini sport u Hrvatskoj, postoji puno drugih sportova na koje bi se trebala obraćati pozornost.“ (Josipa nakon posjeta, 30.03.2017.)

„Pa možda nešto domoljubno, da ima domoljubnu notu, da je Hrvatska iako je jako mlada i terorizirana svaćim da se ipak razvija, da su Hrvati talentirani sportaši, da sport zauzima važno mjesto u našoj kulturi tako to. Pa ovaj muzej, očito da kad je fokusiran na jedan period samo ne znam šta je to, 19. i 20. stoljeće prva polovica da je to jako bitno razdoblje za hrvatski sport da je to bio procvat hrvatskog sporta.“ (Ružica nakon posjeta, 30.03.2017.)

Iako je prikaz sporta kao aktivnosti izostao u Hrvatskom športskom muzeju, upravo to je izazvalo promišljanje kazivačica Magde, Aurore i Ružice. One smatraju kako je sport kao aktivnost nedovoljno zastupljen, izražavaju želju za korištenjem predmeta ili pak u Ružičinom slučaju želju za igranjem nogometa „... a možda će tamo biti nogometna lopta i golovi da se možemo igrati, to bi bilo fora, ali ne znam koji bi bio smisao toga.“ (Ružica prije posjeta, 30.03.2017.)

„općenito smatram da bi se zapravo trebalo istaknuti to zašto se šport nalazi u svakodnevnom životu, radi nekakve aktivnosti, jer sam muzej mi je prilično pasivan što se toga tiče. Okej, on je odličan što setiče povijesnog razvoja no smatram da bi uz to trebalo biti nešto što potiče ljude da isprobaju neki sport, pogotovo to se odnosi na malu djecu koja ne razumiju tko je Franjo Bučar ili koga smo bitnog vidili tamo, ali primjerice da on vidi nekakve ljestve, nekakvi gimnastički objekt koji on može koristiti gdje može skočiti, naravno u nekakvim kontroliranim uvjetima, možda bi ga to potaklo da se bavi tim sportom primjerice, ali naravno za to treba više infrastrukture, novca, prostora, tako da, ali u realnim uvjetima to možda nije moguće zasad.“ (Magda nakon posjeta, 30.03.2017.)

„Voljela bi naprimjer da sam mogla uzeti kacigu i staviti na glavu znam da to nije pametno i da to ne bi trebala raditi kad bi svatko stavio možda bi ju oštetili, ako je to

stvarno tako krhko i staro. Ali bilo bi fora da je bilo nešto tipa za igranje.“ (Ružica nakon posjeta, 30.03.2017.)

Aurora pričajući o sportu ističe izostanak kritičkog mišljenja, naglašavajući kako muzej prikazuje isključivo pozitivnu sliku sporta. Muzej prema njoj ne opisuje kako sportaši osjećaju užasan pritisak prije natjecanja i kako se od njih očekuje konstantno osvajanje medalja. Ona smatra kako bi muzej trebao mladima pokazati kako bavljenje sportom iziskuje određeni trud.

„nek ih zainteresira za sport da žele raditi ali nek im pokažu da je to isto teško i nek se pripreme da ako žele se baviti sportom da znaju da će morati uložiti trud u to“ (Aurora nakon posjeta, 28.03.2017.)

„Šalje nekakvu pozitivnu poruku u smislu ona je to sve nekako objasnila ko da je to sve lijepo neko natjecanje da se ljudi druže, uopće nije ništa loše pričala o tome, osim one nekakve tamo kad su se oni boksači tukli, baš ko da je to sve nekako onak lijepo divno krasno, ko da nema nikakvog pritiska što opet nije istina, sportaši imaju užasan pritisak na sebi pogotovo ako su jednom osvojili neku medalju odmah im je pritisak da za dvije ili četiri godine budu još bolji. Ona je sve to tak lijepo objasnila ko da je to sve ugodno mirno divno krasno, takav dojam sam dobila.“ (Aurora nakon posjeta, 28.03.2017.)

Analizirajući mentalne mape prije i nakon posjeta muzeju pronađene su određene sličnosti. Sve kazivačice navode kako očekuju vidjeti fotografije, pehare i medalje i uspjehe hrvatskih sportaša kojih se one osobno sjećaju. Sport u tom kontekstu kreira određene markere nostalgije o kojima pričaju Ramshaw i Gammon. Josipa prije posjete muzeju važne stvari u hrvatskom sportu povezuje sa svojim prisustvom na sportskim natjecanjima. Ružica prije posjete priča o sportu kroz konflikt Dinama i Hajduka što se povezuje s Guillianotijevom definicijom sporta kao kompetitivnog i natjecateljskog. Nakon posjete muzeju njihove asocijacije su i dalje sportski klubovi i sportovi, međutim s manjim naglaskom na natjecanju. Pod artefakte spominju medalje i pehare, ali možemo se zapitati ukoliko bi medalje i pehari izostali iz muzejskog postava, bi li kazivačice sport povezivale s natjecanjem? Nakon posjeta njihov povijesni okvir proširio se na razdoblje od posljednjih stotinu godina, a ne kao prije posjeta na razdoblje posljednjih dvadesetak godina. Ružica, Aurora i Magda nakon svog posjeta muzeju, uočavaju što im nedostaje prilikom interpretacije sporta. Može se čak reći kako je izostanak navedenog

utjecao na proširenje njihove percepcije. Ružici i Magdi nedostaje aktivnost u muzeju, dok Aurori nedostaje kritičko mišljenje prilikom prezentacije sporta. Muzej ima važnu ulogu jer mijenja percepciju posjetitelja, konstruira nova znanja i posjetitelja potiče na razmišljanje. Posjetitelj vidi stvari koje mu nedostaju, o kojima nije razmišljao te kroz te stvari također konstruira vlastito mišljenje o sportu.

9. Zaključak

Muzeji imaju važnu ulogu u društvu jer utječu na promjenu percepcije i evociranje misli posjetitelja. Prije posjeta muzeju kazivačice većinom očekuju vidjeti događaje, osobe i sportove koji su se dogodili u posljednjih dvadesetak godina, međutim nakon posjeta njihove asocijacije vezane su uz šire povijesno razdoblje, drugu vrstu sporta, osobe i klubove. U odnosu na percepciju prije posjeta može se zaključiti kako muzej ostavlja snažan povijesni utisak, zbog odabira predmeta i razdoblja koje obuhvaća. Važno je naglasiti kako, iako u tematskom smislu mentalne mape prije i nakon posjeta imaju slično značenje, ipak posjetitelji nakon posjeta više su kritički orijentirani prema samom sportu. Muzej ih evocira na promišljanje o drugačijem tipu prezentacije, o odabiru nekih drugih sredstava i tema koje nisu pokriveni ovakvom vrstom postava. Tako primjerice kazivačice navode kako žele iskusiti sport kao igru i aktivnost, kako ih smeta što muzej ne prikazuje kritičku stranu sporta. U intervjuima tako dolazi do sučeljavanja sporta kao aktivnosti odnosno sporta kao prikaza pobjede, heroja i domoljublja. Zanimljivo je vidjeti na koji način kazivačice žele i očekuju vidjeti prikaz jer ipak one su budući konzumenti sadržaja sportskog muzeja, ali to ne bi trebalo ograničavati kustose. Hrvatski športski muzej u prezentiranju predmeta koristi muzeološke koncepcije koje naglašavaju povijest. To je vidljivo iz samog linearnog slijeda organizacije prostora u muzeju, ali i odabira predmeta koji naglašavaju određena povijesna značenja i bili su važni u povijesnom kontekstu. Navedeni predmeti prezentirani su kroz obilježja povijesnog razdoblja, a manje kroz aktivnost ili sport kao igru. Kustosi prilikom kreiranja izložbe stvaraju one narative za koje se oni odluče, a i uostalom sama izložba ovisi o percepciji vodiča i o razinama interpretacije muzejskih objekata. U kontekstu ovog istraživanja vidljivo je prezentiranje sporta kroz isključivo povijesnu i natjecateljsku razinu. Sport u tom kontekstu je u službi izgradnje hrvatskog nacionalnog i povijesnog identiteta. Smatram kako su istraživanja muzejske publike izuzetno važna u razvoju stalnih postava muzeja. Ovo istraživanje može se proširiti uz pomoć kvantitativne metodologije, te se u tom slučaju može povećati broj muzeja. Rezultati takvog istraživanja proširili bi znanje o tome kako muzejski posjetitelj percipira određene predmete u muzeju.

10. Prilozi

10.1. Slike

Slika 1. Prva prostorija: gimnastika, Hrvatski sokol

Slika 2. Prva prostorija: Franjo Bučar

Slika 3. Druga prostorija: mačevanje

Slika 4. Druga prostorija: biciklizam

Slika 5. Treća prostorija: pregled prostorije

Slika 6. Treća prostorija: tenis, nogomet, golf

Slika 7. Treća prostorija: atletika

Slika 8. Treća prostorija: nogomet

Slika 9. Četvrta prostorija: planinarenje i sanjkanje

Slika 10. Četvrta prostorija: skijanje i klizanje

Slika 11. Peta prostorija: Olimpijske igre

10.2. Popis kazivačica

Magda, 26 godina, završila ekonomski fakultet, živi i radi u Splitu

Aurora, 28 godina, apsolventica povijesti umjetnosti i bibliotekarstva

Ružica, 25 godina, apsolventica njemačkog jezika i francuskog jezika

Josipa, 26 godina, apsolventica kroatistike i povijesti umjetnosti

11. Literatura

- ARCHETTI, Eduardo P. 1998. „The Meaning of Sport in Anthropology: A View from Latin America“. U: *European Review of Latin American and Caribbean Studies / Revista Europea de Estudios Latinoamericanos y del Caribe*, 65, 91-103.<http://www.jstor.org/stable/25675799> (pristup 25.04.2017.).
- BLANCHARD, Kendall. 1995. *The Anthropology of Sport: An Introduction, 2nd Edition*. London: Bergin & Gravey.
- FAIRLEY, Sheranne i Sean GAMMON. 2005. „Something Lived, Something Learned: Nostalgia's Expanding Role in Sport Tourism“. *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media, Politics*, 8:2, 182-197, DOI: 10.1080/17430430500102002 (pristup 15.04.2017.).
- FALK, J. 2006. „An Identity-Centered Approach to Understanding Museum Learning“. U: *Curator* 49/2 : 151-166.
- FRANULIĆ, Markita, et. al. 2010. „Hrvatski športski muzej: analiza stanja i prijedlozi mjera za poboljšanje rada“. U: *Informatica museologica* 41/1-4:138-149.
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=198382 (pristup 24.03.2017.).
- GOB, Andre i Noemie DROUGUET. 2007. *Muzeologija: povijest, razvitak, izazovi današnjice*. Zagreb: Antibarbarus.
- GIULIANOTTI, Richard. 2008. *Sport: kritička sociologija*. Beograd: Clio.
- MAROEVIĆ, Ivo. 1993. *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: Zavod za informacijske studije.
- MOORE, Kevin. 2012. „Sport in Museums and Museums of Sport: an Overview“. U: *Sport, History, and Heritage Studies in Public Representation*, ur. Jeffrey Hill, Kevin Moore, Jason Wood. Newcastle University: Boydell Press, 93-107.

RAMSHAW, Greg i Sean GAMMON. 2005., „More than just Nostalgia? Exploring the heritage/sport tourism Nexus“. U: *Journal of Sport & Tourism*, 10:4, 229-241, DOI: 10.1080/14775080600805416 (pristup 29.04.2017.).

12. Sažetak

Komparativna analiza (re)prezentacije sporta u sportskim muzejima

Muzeji su mjesta na kojima pojedinci komuniciraju s baštinom. Oni pružaju posjetiteljima sliku društva i kulture u kojoj pojedinac živi. U radu se opisuje način prezentacije sporta na primjeru Hrvatskog športskog muzej u Zagrebu. Muzeji na različit način pristupaju sportu, te ovisno o prezentaciji i reprezentaciji sportskih predmeta i sporta, posjetitelji stvaraju specifična iskustva prilikom interakcije s predmetima. U radu se istražuje na koji način prezentacija sporta u Hrvatskom športskom muzeju utječe na iskustvo posjetitelja prilikom posjeta muzeju. Navedeno se istražuje metodom intervjua i mentalnih mapa, analizirajući iskustva posjetitelja prije i nakon posjeta muzeju. Iskustvo kazivača pruža ideju u daljnjem oblikovanju stalnih postava sportskih muzeja.

Ključne riječi: sport, muzej, prezentacija, interpretacija, sportski muzej

13. Abstract

Comparative analysis of (re)presentation of sport in sports museums

Museums are places where an individual interacts with heritage. They provide visitors a picture of society and culture in which they live. This paper describes the way of presentation of sport at the example of the Croatian Sports Museum in Zagreb. Museums have different ways of accessing sport, and depending on the presentation and representation of sport items and sport, visitors create specific experiences while interacting with objects. This paper explores how the presentation of sport in the Croatian Sports Museum impacts the visitors experiences during their visit to the museum. The experiences of visitors before and after visiting the museum will be investigated through interviews and mental maps. The analysis of these experiences provides important insights for the further shaping of exhibitions in sport museums.

Keywords: sport, museum, presentation, interpretation, sport museum